

Na osnovu člana 35, stav 1, podstav 1.1, Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo, kao i člana 1, stav 1, Zakona br. 04/L-155 o platnom sistemu, Odbor Centralne banke Republike Kosova, na sastanku održanom 27. juna 2016. godine je usvojio:

Uredba o međubankarskom platnom sistemu

Svrha 1

Cilj

Svrha ove Uredbe je utvrđivanje pravila i procedura za funkcionisanje međubankarskog platnog sistema na Kosovu.

Član 2

Definicije

1. U sprovođenju ove Uredbe, sledeći termini imaju ova značenja:
 - 1.1. „*Banka*” označava subjekat koji je definisan Zakonom o bankama;
 - 1.2. „*Nalogodavna banka*” označava banku koja šalje uputstvo za plaćanje na teret svog računa u sistemu MPS;
 - 1.3. „*Banka korisnika*” označava banku koja prima jedno uputstvo plaćanja za kreditiranje svog računa u međubankarskom platnom sistemu;
 - 1.4. „*CBK*” označava Centralnu banku Kosova;
 - 1.5. „*BIS*” označava Banku za međunarodna poravnanja;
 - 1.6. „*ATS*” označava sistem automatskog prenosa;
 - 1.7. „*ACH*” označava automatizovani sistem međubankarskog kliringa za male vrednosti koje su ostvarene prema sesijama na neto osnovama;
 - 1.8. „*Datum valute*” označava bankarski dan u koji se ostvaruje platna transakcija;
 - 1.9. „*EUR*” označava evro valutu;
 - 1.10. „*E-token*” oprema koja nosi integrisani memorijski čip i/ili funkcije procesora i certifikat.
 - 1.11. „*Gridlock*” označava situaciju koja se dešava sa transferima sredstava ili hartija od vrednosti, u kojoj neizvršenje instrukcije plaćanja (zbog nedostatka sredstava), blokira izvršenje niz drugih plaćanja, po nalogu drugih učesnika u sistemu;
 - 1.12. „*Platni sistem*” označava skup instrumenata, bankarskih procedura i sisteme za prenos međubankarskih transakcija koji obezbeđuju protok novca;
 - 1.13. „*MPS*” Međubankarski platni sistem;

- 1.14. „*Centar za kontinuitet poslovanja*” je hardverska i softverska celina koja služi u hitnim, vanrednim situacijama kada je primarni sistem izvan funkcije;
- 1.15. „*ISO*” označava Međunarodnu organizaciju za standardizaciju;
- 1.16. „*AOT*” označava automatizovanu obradu transfera;
- 1.17. „*BIC*” označava identifikacioni kod institucija koje učestvuju u MPS-u;
- 1.18. „*LTD*” označava likvidnost u toku dana;
- 1.19. „*Likvidnost*” označava sposobnost plaćanja učesnika u sistemu MPS-u;
- 1.20. „*Klijent*” označava nosioca računa u banci;
- 1.21. „*Transakcija plaćanja*” označava radnju koju je inicirao platilac ili plaćeni, za postavljanje, prenos ili povlačenje novca, bez obzira na odgovarajuću obavezu između platioca i plaćenog;
- 1.22. „*FIFO (First in - First out)*” označava princip koji raspoređuje naloge plaćanja, u zavisnosti od trenutka dolaska u sistem i gde nalog za plaćanje koji je prvi po redu stigao, prvi se poravnaju;
- 1.23. „*Dovoljna sredstva*” označava neto raspoloživa sredstva na računu za poravnanje učesnika u sistemu MPS-a, nakon neto poravnanja transakcija plaćanja;
- 1.24. „*RTGS*” označava sistem bruto poravnanja u realnom vremenu;
- 1.25. „*RTGS CUG*” označava korisnike SWIFT-a grupisane sa ciljem korišćenja usluga SWIFT-a;
- 1.26. „*PO*” (*eng. payment originator*) znači ručnu registraciju transakcija institucije koja naređuje plaćanje komponente baziranu na vebu MPS-a;
- 1.27. „*Transakcija plaćanja*” označava radnju koju je inicirao platilac ili plaćeni, za uspostavljanje, prenos ili povlačenje novca, bez obzira na odgovarajuću obavezu između platioca i plaćenog;
- 1.28. „*Poravnanje*” označava akt poravnanja obaveza putem transfera sredstava, hartija od vrednosti ili drugih finansijskih instrumenata između dve ili više strana;
- 1.29. „*Račun poravnanja*” označava račun učesnika u MPS-u koji se koristi za održavanje sredstava poravnanja plaćanja između učesnika u sistemu;
- 1.30. „*Log file*” označava opisani istorijat radnog dana u sistemu MPS-a;
- 1.31. „*početni presek*” označava maksimalni rok koji je utvrđen u redosledu rada u sistemu MPS-a za prijem plaćanja za klijente;
- 1.32. „*završni presek*” označava maksimalni rok koji je utvrđen u redosledu rada u sistemu MPS-a za prijem plaćanja banka-banka;
- 1.33. „*Backup*” proces čuvanja rezervne kopije MPS-a;
- 1.34. „*Gateway*” Modul koji omogućava automatizovanu razmenu poruka između sistema MPS-a i glavnog sistema banaka;
- 1.35. „*Učesnik u sistemu*” označava člana sistema plaćanja kliringa ili poravnanja hartija od vrednosti ili stranke u sporazumu, koja uspostavlja sistem;
- 1.36. „*Direktan učesnik*” označava učesnika u MPS-u, koji može da obavlja sve dozvoljene aktivnosti u sistemu, bez upotrebe bilo kakvog posrednika;
- 1.37. „*Indirektan učesnik*” označava učesnika u MPS-u, koji koristi direktnog učesnika kao posrednika kako bi obavljao neke od dozvoljenih aktivnosti u sistemu;
- 1.38. „*Radni dan sistema*” označava dan ili deo dana tokom kojeg učesnici u sistemu su otvoreni za prijem, obradu i prenos transakcija plaćanja;

- 1.39. „*Netoizacija*” označava utvrđivanje neto obaveza plaćanja ili utvrđivanje konačne neto vrednosti obaveza poravnanja između dva ili više učesnika u sistemu plaćanja;
- 1.40. „Poravnanja neto instrukcija” označava poravnanje u neto osnovama transakcija plaćanja od komponente ACH prema sesijama kliringa.
- 1.41. „*Kliring*” označava proces prenosa, pomirenja, potvrđivanja instrukcija za transfer sredstava i hartija od vrednosti pre poravnanja i obuhvata netoizaciju instrukcija i stvaranje konačnih pozicija za poravnanje;
- 1.42. „*Instrukcija*” označava pismenu preporuku koju izdaje Izvršni odbor CBK-a;
- 1.43. „*VPN*” označava lokalnu mrežu koju isključivo koriste učesnici u sistemu MPS-a;
- 1.44. „*Kompjuter*” označava kompjuter pomoću kojeg učesnici prate odgovarajuća plaćanja i upravljaju svojim redom;
- 1.45. „*SRR*” označava sistem računovodstvenog registra.
- 1.46. „Instrukcija za plaćanje” označava nalog ili poruku za transfer sredstava korisniku. Nalog može biti povezan sa transferom kredita ili duga.

Član 3

Delokrug primene

1. Subjekti primene ove uredbe su učesnici međubankarskog platnog sistema i Centralna banka Kosova.

Član 4

Organizacija i regulisanje međubankarskog platnog sistema

Uloga CBK-a u regulisanju međubankarskog platnog sistema je sledeća:

1. CBK je vlasnik, upravlja i nadgleda međubankarskim platnim sistemom, i učesnik je u kliringu i poravnanju za vršenje plaćanja koje proizilaze iz njene operativne aktivnosti.
2. CBK upravlja računima poravnanja, može pružiti likvidnost u toku dana i olakšanja za obezbeđivanje efikasnog i održivog sistema kliringa i isplata.
3. Izrađuje podzakonske akte kako bi obezbedio funkcionisanje i sigurnost platnog sistema;
4. Prihvata nove učesnike u MPS ili menja držanu informaciju za učesnike u MPS-u;
5. Otvara i održava račune poravnanja, razvija proces u svojstvu agenta poravnanja;
6. Potpisuje sporazum sa učesnicima MPS-a.
7. Odlučuje o privremenom ograničenju i suspenziji pristupa učesnika u sistemu.
8. Obezbeđuje razvoj međubankarskog platnog sistema u skladu sa sledećim standardima:
 - 8.1. Principi BIS-a o netoizaciji i principi infrastrukture finansijskog tržišta Odbora o platnom sistemu;
 - 8.2. Međunarodnu organizaciju za standarde (ISO) 20022;
 - 8.3. Evropsku centralnu banku.

Član 5

Upravljanje i operisanje međubankraskog platnog sistema

1. Održava funkcionisanje sistema, omogućujući učesnicima pristup sistemu u skladu sa radnim satima sistema;
2. Utvrđuje hitne planove, koji obezbeđuju blagovremeno ispunjavanje svakodnevnih procesa sistema, u nepredvidivim okolnostima.
3. Upravlja sistemom omogućujući učesnicima jednak pristup, na osnovu sigurnih mehanizama za zaštitu pristupa prema njim, za verifikaciju pošiljaoca instrukcija za plaćanje, za zaštitu pouzdanosti i poverljivosti dobijenih i očuvanih informacija od strane MPS-a.
4. Utvrđuje dnevne procedure otvaranja-zatvaranja, arhiviranja i backup-a sistema.
5. Određuje vreme operisanja MPS-a.
6. Određuje učešće učesnika u sistemu i obavlja procedure učlanjenja i sertifikacije novog učesnika u sistemu.
7. Upravlja bezbednošću sistema.
8. Prati međubankarski platni sistem i posebno:
 - 8.1. Funkcionalno stanje sistema;
 - 8.2. poravnanje plaćanja;
 - 8.3. povezivanje MPS-a sa drugim sistemima;
 - 8.4. stanje slanja/primanja poruka platnih transakcija;
 - 8.5. stanje povezivanja VPN i SWIFTNet;
 - 8.6. status bilo kog tehničkog računa i neto pozicije u bilo koje vreme;
 - 8.7. poruke uvezenih plaćanja i njihov status;
 - 8.8. stanje računa poravnanja učesnika;
 - 8.9. izvršena plaćanja od/za jedan račun;
 - 8.10. transakcije plaćanja na čekanju na redu jednog učesnika.

Član 6

Nadzor međubankarskog platnog sistema na Kosovu

1. Procenjuje i analizira sadašnje uslove sistema i povezane rizike u sistemu i daje preporuke o poboljšanju efikasnosti, pouzdanosti, bezbednosti i stabilnosti u sistemu.
2. Učestvuje u izradi uredaba i metoda za smanjenje sistematskog rizika u skladu sa principima i preporukama o sistemima od sistematskog značaja.
3. Sprovodi istraživanja u oblasti sistema plaćanja i poravnanja, u cilju razvijanja sistema.
4. Interveniše u razvijanju MPS-a kroz:
 - 4.1. saradnju sa učesnicima i ostalim vlastima u ovoj oblasti,
 - 4.2. koordinacija aktivnosti učesnika u sistemu,
 - 4.3. neophodne izmene sistema koje su u skladu sa ciljevima bezbednosti i efikasnosti; i

5. Učestvuje u upravljanju vanrednim situacijama, analizirajući uzroke, tehničke ili operativne karakteristike, kao i efekte u sistemu plaćanja i sistemu finansija.

Član 7

Sistem međubankarskih plaćanja i njegove komponente

1. Sistem međubankarskih plaćanja je automatizovani sistem platnih transakcija (ATS) u Republici Kosovo.
2. MPS pruža, poravnanje na bruto osnovi pojedinačnih i hitnih plaćanja, poravnanje neto pozicija za izdavanje naloga za transfer u gomili i poravnanja hartija od vrednosti koja se primaju od strane Sistema registra računovodstva (SRR) u CBK.
3. Centralni sistem MPS-a uključuje:
 - 3.1. Komponentu RTGS-a, za proces plaćanja u velikim iznosima i hitnim isplatama;
 - 3.2. Komponentu ACH-a, za proces plaćanja u malim iznosima;
 - 3.3. Komponentu PO-a, za proces ručnog plaćanja, u slučaju nefunkcionisanja komponente „Gateway” za automatsko povezivanje.
4. MPS omogućava razmenu poruka naloga za prenos prema međunarodnom standardu ISO 20022 kroz dvostruko povezivanje mreže, VPN i SWIFT.
5. Komponenta učesnika za komunikaciju sa MPS uključuje:
 - 5.1. gateway, za automatsku razmenu poruka između MPS-a i sistema komercijalnih banaka;
 - 5.2. radne stanice (kompjuter), za povezivanje u MPS učesnika preko veb pretraživača.

Član 8

Informacija iz međubankarskog platnog sistema

1. MPS pruža informacije u realnom vremenu u vezi sa:
 - 1.1. likvidnošću bankarskog sistema;
 - 1.2. vrednost i obim individualnih i grupnih platnih transakcija koje se poravnaju za svakog učesnika;
 - 1.3. individualne i grupne platne transakcije koje čekaju na izvršenje;
 - 1.4. dovoljna sredstva za račun poravnanja za svakog učesnika sistema;
 - 1.5. ukupna vrednost i obim platnih transakcija na čekanju individualno i grupno za svakog učesnika u sistemu.
 - 1.6. sadržaj fajlova platnih transakcija individualno i u grupi;
 - 1.7. neto pozicije za poravnanje.

Član 9

Poravnanje platnih transakcija preko RTGS-a

1. Preko RTGS-a, izvršava se poravnanje u evrima:
 - 1.1. platnih transakcija između učesnika u sistemu;
 - 1.2. platnih transakcija neograničene vrednosti;
 - 1.3. instrukcije neto platnih transakcija od komponente ACH;

- 1.4. transakcije hartija od vrednosti;
- 1.5. obavezne:
 - 1.5.1. zahteva za poravnanje iz drugih platnih sistema;
 - 1.5.2. platnih transakcija između banaka i klijenata učesnika;
 - 1.5.3. platnih transakcija jednakih ili većih od utvrđene granice za plaćanja velikim vrednostima;
 - 1.5.4. platnih transakcija koja se odnose na kamate i tarife koje primenjuje CBK;
2. Poravnanje jednog plaćanja se vrši u trenutku prihvatanja platne transakcije od strane MPS-a, u slučaju da učesnici obezbede dovoljnu količinu sredstava za pokrivanje poravnanja.
3. Povlačenje platnih transakcija se ne može obaviti nakon izvršenja poravnanja, ali se može vratiti od strane primaoca.

Član 10

Izvršenje plaćanja preko ACH-a

1. Preko komponente ACH-a, izvršava se kliring samo platnih transakcija u grupi, kao što sledi:
 - 1.1. koje su u vrednosti do 10,000.00 evra. Ovo ograničenje ne važi za vrste masovnih plaćanja (plaćanja sa UNIREF) i za Kos Giro;
 - 1.2. digitalno potpisanih i formatiranih u skladu sa formatom ISO20022.
2. Učesnici šalju platne transakcije u sistemu ACH u obliku fajlova.
3. Sistem ACH obrađuje plaćanja u grupi.
4. Sastav grupe platnih transakcija može biti:
 - 4.1. platna transakcija male vrednosti (kreditni transfer, pokrenut od strane nalagodavne banke);
 - 4.2. direktno zaduženje (transfer zaduženja, pokrenut od strane banke korisnika);
 - 4.3. odbijanje direktnog zaduženja.
5. Platne transakcije u jednoj grupi sve imaju isti datum valute, istu banku korisnika i istu vrstu plaćanja.
6. Učesnik obezbeđuje dovoljna sredstva u svom računu poravnanja, kako bi se instrukcija neto poravnanja generisana od strane ACH odmah poravnala, na kraju svake sesije kliringa. Grupa platnih transakcija, odobrena tokom sesije kliringa ne može biti povučena (otkazana).

Član 11

Izmirenje, kontrola i izveštavanje

1. Međubankarski platni sistem čuva log fajlove u vremenskom periodu od 12 meseci.
2. Podaci MPS-a su dostupni učesnicima za period od 5 godina od dana nastanka tih podataka;

3. CBK na zahtev učesnika izrađuje u roku od pet radnih dana od dana podnošenja zahteva, jedan informativni izveštaj o traženim podacima za raniji period od gore pomenutog roka.
4. MPS proizvodi sumirane izveštaje za izmirenje, na kraju svakog radnog dana.
5. MPS nudi operativne izveštaje tokom celog radnog dana, koji se mogu koristiti u cilju kontrole CBK-a i drugih učesnika.
6. Sadržaj izveštaja i način njihovog korišćenja opisani su u uputstvu za upotrebu sistema, ponuđen od proizvođača MPS-a.
7. CBK izdaje automatski izveštaje iz baze podataka MPS-a u bilo koje vreme i za tu svrhu, ima pristup u svim podacima učesnika.

Član 12

Učesnici u međubankarskom platnom sistemu

1. Učesnici u kliringu i poravnanju MPS-a su:
 - 1.1. CBK;
 - 1.2. Komercijalne banke;
 - 1.3. Odeljenje trezora, Ministarstvo finansija;
 - 1.4. Licencirani penzioni fondovi CBK-a;
 - 1.5. Agencija zdravstvenog finansiranja/Fond zdravstvenog osiguranja;
 - 1.6. Operator sistema plaćanja licenciran od strane CBK-a.

Član 13

Članstvo u međubankarskom platnom sistemu

1. Učesnici moraju da ispune sledeće uslove za članstvo u MPS-u:
 - 1.1. da imaju izrađena interna pravila poslovanja za učešće u MPS-u;
 - 1.2. da imaju kvalifikovano i obučeno osoblje za poslovanje u MPS-u;
 - 1.3. da su potpisali sporazum za učešće u MPS-u;
 - 1.4. da učestvuju u MPS-u samo putem centralnih kancelarija.

Član 14

Uslovi za prijem u međubankarskom platnom sistemu

1. Učesnik se može učlaniti u RTGS CUG nakon prethodnog ispunjenja sledećih uslova:
 - 1.1. da ima potpisan ugovor za poslovanje u SWIFT i da mu je dodeljen BIC kod od SWIFT-a;
 - 1.2. da ima odobren zahtev da postane član MPS-a, od strane CBK-a.

Član 15

Procedura za članstvo u MPS

1. Institucija podnosi pisani zahtev CBK-u, o svom članstvu u međubankarskom platnom sistemu;
2. CBK razmatra zahtev institucije i zahteva dodatna objašnjenja ukoliko je to potrebno u roku od 90 kalendarskih dana od dana podnošenja zahteva;
3. U slučaju odobrenja zahteva, CBK u roku od nedelju dana od odobrenja, obaveštava instituciju o sadržaju ove uredbe i o minimalnim tehničkim uslovima koje mora da ispuni prema uputstvima i standardima MPS-a.
4. CBK u saradnji sa institucijom, utvrđuju i sprovode procedure članstva.
5. CBK obučava i organizuje testove za korisnike institucije.
6. Institucija za učešće popunjava odgovarajući obrazac za učešće u sistemu.
7. Institucija potpisuje sporazum sa CBK-om, o učešću u međubankarskom platnom sistemu.
8. CBK obavlja svoje aktivnosti za registraciju učesnika u MPS-u, kao i stvaranju korisnika i dostavljanje bezbednosne opreme za korisnika.
9. CBK će obavestiti sve učesnike MPS-a o nazivu, tačnoj adresi, (BIC kodu) novog učesnika, i o datumu kada će se pomenutom učesniku dati pristup u MPS-u, 10 radnih dana pre početka aktivnosti.
10. CBK će obezbediti vezu sa VPN i neophodnu opremu.

Član 16

Privremeno ograničenje u Međubankarskom platnom sistemu

1. CBK ima pravo da privremeno ograniči jednog učesnika u MPS-u.
2. Pristupa sistemu, ali nije u mogućnosti izvršenja plaćanja od/za druge učesnike.
3. U slučajevima kada se utvrdi nesposobnost učesnika za izvršenje jednog zahteva poravnanja.
4. CBK odlučuje o ukidanju postavljenih ograničenja onda kada učesnik obezbeđuje u svom računu poravnanja dovoljna sredstva za ispunjenje svih obaveza u MPS-u.
5. CBK obaveštava odmah učesnike o ukidanju ograničenja putem zvaničnog dopisa ili putem SWIFT poruke Camt. 998.

Član 17

Suspenzija pristupa učesnika u Međubankarskom platnom sistemu

1. CBK ima pravo da suspenduje pristup jednom učesniku u MPS-u, u slučaju da:

- 1.1. učesnik ne obezbedi dovoljno sredstva do narednog dana od dana kada je dobio obaveštenje o privremenom ograničenju pristupa u MPS-u prema članu 16;
- 1.2. primećuje da dalji pristup u sistemu učesnika može predstavljati pretnju očuvanju stabilnosti finansijskog sistema.
- 1.3. CBK obaveštava o odluci za suspenziju pristupa učesnika u MPS-u zvaničnim dopisom ili/ sa porukom SWIFT Camt. 998 direktne učesnike u MPS-u.
2. CBK odlučuje o ukidanju suspenzije onda kada učesnik obezbedi u svom računu poravnanja, dovoljno sredstva za ispunjenje svih svojih obaveza u MPS-u.
3. CBK obaveštava odmah učesnike o ukidanju suspenzije.

Član 18

Isključenje učesnika iz međubankarskog platnog sistema

1. CBK odlučuje o isključenju učesnika iz sistema MPS-a, u sledećim slučajevima:
 - 1.1. pisanim zahtevom samog učesnika i nakon njegovog odobravanja od CBK-a;
 - 1.2. učesnik se pridružuje jednoj ili više banaka;
 - 1.3. učesnik pod suspenzijom pristupa u MPS-u, ukoliko ne obezbedi dovoljno sredstava u njegovom računu poravnanja u toku narednog dana od dana suspenzije;
 - 1.4. učesnik ne poštuje odredbe ove uredbe;
 - 1.5. učesnik ulazi u proces likvidacije i CBK mu ukida licencu;
 - 1.6. učesnik ne koristi sistem MPS-a za isporuku ili prijem platnih transakcija u roku od 12 meseci.
2. CBK obaveštava učesnika putem zvaničnog dopisa i putem poruke generisane od SWIFT Camt.998 u vezi odluke njegovog isključenja iz MPS-a.
3. CBK zatvara račun isključenom učesniku.

Član 19

Obaveze učesnika u Međubankarskom platnom sistemu

1. Sprovođenje pravila i procedura MPS-a.
2. Pristup MPS-u u bilo koje vreme u toku dana rada, poštujući njegove radne rasporede;
3. Upravljanje njihovim lokalnim sistemima kako bi se osiguralo kontinuitet i slanje instrukcija za plaćanje u MPS-u;
4. Da ne dozvole privremenom ili spoljnom osoblju da rade u MPS-u;
5. Odmah obaveste CBK u slučaju kretanja osoblja za poništenje sertifikata korisnika koji je operirao u MPS-u;
6. Izrada internih procedura o bezbednosti i zaštiti sistema, uključujući organizacione procedure (ljudske resurse i računarske opreme), u skladu sa odredbama ove uredbe.
7. Da odmah izveštavaju CBK o uočenim nepravilnostima ili o sumnjama za bezbednost u MPS.

8. Kanalisanje plaćanja u MPS-u, samo na osnovu važećeg opravdajućeg dokumenta.
9. Obezbeđivanje integriteta platnih transakcija i pristupa korisnika unutar odgovarajućih institucija;
 - 9.1. utvrđivanjem lokacije za primarni i sekundarni pristup (backup) u MPS-u, samo gde postoje odgovarajući uslovi za digitalne i telekomunikacione instrumente, i da postoji sigurnost da funkcionisanje MPS-a neće biti predmet prekida ili intervencija izazvanih unutrašnjim ili spoljnim faktorima;
 - 9.2. primenom principa „četiri oka” o ovlašćenju platnih transakcija, obezbeđivanjem različitih korisnika za uključivanje podataka i njihovo odobravanje;
 - 9.3. sprovođenjem identifikacionih procedura u svakom koraku komuniciranja između svog unutrašnjeg sistema i MPS-a;
 - 9.4. postajući predmet kontrole nadzornog osoblja za svaku odbijeno, ispravljeno ili obrisano plaćanje;
 - 9.5. registracijom svih elektronskih komunikacija koji su vezani sa platnim transakcijama, upisujući vreme prenosa.
10. Očuvanje registracija platnih transakcija u fizičkim kopijama i na elektronskom formatu u periodu od najmanje pet godina, u skladu sa važećim standardima i računovodstvenim propisima u CBK-u.
11. Izrada hitnog plana, koji garantuje blagovremeno ispunjenje dnevnih aktivnosti MPS-a u nepredviđenim okolnostima.
12. Sprovođenje periodične procene integriteta i stabilnosti njihove unutrašnje opreme koja je u vezi sa MPS-om.

Član 20

Pristup učesnika u međubankarskom platnom sistemu

1. Svaki učesnik ima jedan ili više „kompjuterā” za on-line komunikaciju u MPS;
2. Učesnici su odgovorni za rad svog odgovarajućeg „kompjuterā”.
3. Putem „kompjuterā”, učesnici mogu izvršiti sledeće radnje:
 - 3.1. on-line pristup sistemu:
 - 3.1.1. verifikacija adekvatnosti sredstava u njegovom računu poravnanja i aktivnostima plaćanja;
 - 3.1.2. dobijanje informacija o redu platnih transakcija,
 - 3.2. on-line upravljanje svog reda plaćanja;
 - 3.3. praćenje statusa MPS-a.

Član 21

Potrebne informacije u porukama ISO 20022

1. U svim slučajevima, poruke najmanje treba da sadrže:

- 1.1. utvrđivanje informacija o dužniku i kreditoru;
 - 1.2. referencu platne transakcije;
 - 1.3. datum valute plaćanja;
 - 1.4. izraženu vrednost u evrima.
2. Kombinovanje referentnog broja zajedno sa iznosom plaćanja i sa SWIFT BIC kodom banke korisnika, su jedinstvene za nalogodavnu banku u okviru radnog vremena.
 3. MPS prima platne transakcije sa budućom datum valutom do 5 (pet) radnih dana od dana slanja poruke.
 4. Platne transakcije sa istom datum valutom sa datumom radnog dana kada su poslani i primljeni iz MPS-a, izvršavaju se istog dana.
 5. Ostale platne transakcije primljene od MPS, čuvaju se sve dok radni dan MPS-a bude usklađen sa datumom valute koju je odredio učesnik.
 6. Ukoliko datum valuta ne pripada jednom radnom danu MPS-a, ovaj će odbaciti platne transakcije primljene za taj dan.

Član 22

Modifikacije u radnim satima sistema

1. CBK može produžiti ili smanjiti radne sate MPS-a, u nepredviđenim vanrednim situacijama,
2. Učesnici će biti obavješteni o svakoj promeni rasporeda sa porukom SWIFT Camt.998, putem redovne e-mail poruke.

Član 23

Kontrola za adekvatnost sredstava

1. Platna transakcija se izvršava samo ako ima dovoljnih sredstava na računu koji će biti zadužen.
2. Adekvatnost sredstava na računu učesnika se određuje od stanja računa i minimalne obavezne rezerve.
3. Učesnici prate stanje odgovarajućeg računa i preduzimaju mere o osiguranju likvidnosti neophodnih za poravnanje platnih transakcija.
4. Računi dva učesnika uključenih u plaćanju zadužuju se i kreditiraju, odnosno generisanjem potvrđenih poruka, u skladu sa odgovarajućim formatom MPS-a.
5. Jedna platna transakcija smatra se da je ušla u MPS kada bude dobila od njega status "*received*" i smatra se neopozivim.
6. U slučajevima procedura o nesposobnosti plaćanja učesnika, pitanja koje se odnose na završetak poravnanja regulišu se u skladu sa relevantnim propisima CBK-a.

Član 24

Redosled plaćanja

1. Plaćanja, koje nije moguće izvršiti zbog neadekvatnosti sredstava u računu poravnanja učesnika, MPS postavlja u redu čekanja i ponovo ih kontroliše sistem, svaki put kada se menjaju podaci o sredstvima na računu poravnanja učesnika.
2. Redosled plaćanja i kontrola o adekvatnosti sredstava, vrši se na osnovu metode FIFO i na osnovu datih prioriteta platnih transakcija učesnika.
3. Promena ovog redosleda može se vršiti samo u slučajevima predviđenim u članu 26. ove Uredbe.

Član 25

Nivoi prioriteta

1. Svakom plaćanju se daje jedan od sledećih nivoa prioriteta:
 - 1.1. prvi nivo se daje instrukciji neto poravnanja;
 - 1.2. drugi nivo se daje plaćanjima iniciranim od strane CBK-a;
 - 1.3. treći nivo se daje poslatim plaćanjima sa hitnim prioritetom učesnika;
 - 1.4. četvrti prioritet se daje poslatim plaćanjima sa normalnim prioritetom učesnika.

Član 26

Ponovna klasifikacija redosleda plaćanja

1. Sa izuzetkom instrukcija neto poravnanja, povraćaj dnevnih kredita i inicirana plaćanja CBK-a, svaki učesnik može uraditi ponovnu klasifikaciju svojih plaćanja sa hitnog statusa u normalni status i obrnuto, izmenom redosleda plaćanja u redu.
2. Svaki učesnik može izmeniti redosled svojih plaćanja, koji su još uvek nepravdati u redu u okviru istog prioriteta.
3. Ponovna klasifikacija plaćanja u redu može uraditi takođe CBK, kada učesnik bude tražio ponovnu klasifikaciju.

Član 27

Brisanje jednog plaćanja u redu

1. Tokom radnog dana CBK može izbrisati jedno plaćanje u redu sve dok uplata nije poravnata:
 - 1.1. posebnim zahtevom učesnika;
 - 1.2. kada CBK procenjuje da učesnik zbog tehničkih problema, ne može upravljati odgovarajućim redom.
2. Tokom zatvaranja dana, ako postoje uplate koje su nepravdati u redu jednog učesnika, one se automatski brišu iz MPS-a i učesnik se obaveštava SWIFT porukama o njihovom brisanju.

Član 28
Upravljanje plaćanja u grupi

1. Učesnici stvaraju ili preuzimaju iz svojih unutrašnjih sistema platnih transakcija u sistemu ACH, koji potom iste grupiše podeljeno za svaku banku korisnika;
2. Učesnici se staraju da svaka grupa platnih transakcija ima jedinstveni referentni broj.
3. Svaka platna transakcija u grupi koju je odbijao ACH, može se ponovo poslati u sistem posle njegove ispravke odgovarajućih učesnika. Ponovo poslata grupa treba da ima novi referentni broj.
4. Sistem ACH obrađuje platne transakcije malih vrednosti prema redosledu koji su poslati (prema metodi FIFO).
5. Grupe platnih transakcija koje se prenose kod banke korisnika nakon poravnjanja neto pozicija u RTGS, na kraju sesije kliringa u sistemu ACH, imaju digitalni potpis nalogodavca platne transakcije.
6. Grupe sa platnim transakcijama direktnog zaduženja sprovode se u poslednjoj sesiji kliringa datuma valute.

Član 29
Potvrda plaćanja u grupi

1. Platne transakcije u grupi koje ne uspeju u procesu potvrđivanja odbacuje MPS.
2. MPS obaveštava učesnika o grupama platnih transakcija primljenih ili odbijenih putem poslatih fajlova u sistemu. Poruka odbijanja sadrži referentni broj odbijene grupe, razloge odbijanja i odgovarajući kod greške.
3. MPS potvrđuje platne transakcije u grupi prema sledećim kriterijumima:
 - 3.1. sve grupe treba da imaju digitalni potpis;
 - 3.2. BIC kodovi za učesnike treba da budu na listi učesnika;
 - 3.3. sve platne transakcije unutar grupe treba da imaju isti datum valute i istog učesnika nalogodavca/zaduženog;
 - 3.4. nijedna platna transakcija male vrednosti ili direktnog zaduženja ne može da ima veću vrednost od gornje granice koju je postavio CBK;
 - 3.5. grupe platnih transakcija male vrednosti šalju se u okviru određenih redosleda rada MPS-a;
 - 3.6. referentni broj grupe platnih transakcija treba da bude jedinstven.

Član 30
Procedure operisanja za sesije kliringa

1. U toku jednog radnog dana, u komponenti ACH se odvijaju tri ili više sesije kliringa.
2. Sistem ACH za učesnike generiše sledeće informacije:
 - 2.1. izveštaje prethodnog dana;
 - 2.2. početak sesije kliringa;
 - 2.3. početak prijema fajlova;

- 2.4. kraj prijema fajlova;
 - 2.5. slanje neto brisanja u MPS;
 - 2.6. završetak sesije;
 - 2.7. izvršene promene u završnom preseku, u rasporedu dnevnog rada, na kalendaru, modifikaciju statusa jednog učesnika u sistemu;
 - 2.8. završne dnevne izveštaje;
 - 2.9. izveštaji koji se generišu na brisanju;
 - 2.10. izveštaj mesečnog fakturisanja;
 - 2.11. dodavanje, brisanje učesnika u sistemu.
3. Automatski se odbijaju od sistema ACH:
 - 3.1. grupe transakcija plaćanja sa malom vrednošću, koji nisu usvojeni do kraja perioda prijema fajlova poslednje sesije kliringa;
 - 3.2. grupe sa transakcijama direktnih zaduženja i odbijanja direktnih zaduženja, koje nisu usvojene do završetka završnog preseka.
 4. Transakcije plaćanja u grupi, veličine preko 10 hiljada transakcije plaćanja, treba da se pošalju od bilo kojeg učesnika najkasnije 30 minuta pre zatvaranja poslednje sesije kliringa.

Član 31

Rešenje situacije 'Gridlock'-a

1. CBK interveniše u cilju rešenja situacije Gridlock preko mehanizma 'Gridlock'-a.
2. MPS primenjuje mehanizam Gridlock-a za rešavanje plaćanja, čije izmirenje je moguće na osnovu kliringa dve ili više strana. Ova intervencija se realizuje samu u uslovima čuvanja redosleda FIFO transakcije plaćanja.
3. MPS aktivira na automatski način mehanizam Gridlock-a, na unapred određenim vremenskim intervalima.
4. CBK može da aktivira manuelno mehanizam Gridlock, u slučajevima kada proceni za potrebno.

Član 32

Odbijena plaćanja u toku dana

1. Odbijaju se na automatski način iz sistema MPS:-
 - 1.1. transakcije plaćanja za račun klijenata učesnika, koji ulaze u ovaj sistem posle završetaka rasporeda za ovu vrstu plaćanja;
 - 1.2. transakcije plaćanja među učesnicima, koji ulaze u sistem posle završetka rasporeda za plaćanje.

Član 33

Neto poravnanja transakcija plaćanja

1. Uputstva za neto poravnanja transakcija plaćanja koja se izvršavaju u MPS proističu od rezultata kliringa komponente ACH.

2. Poravnanja uputstava neto se realizuje samo u slučaju da svi učesnici sa pozicijom neto dužnika, imaju dovoljno fondova u njihovim računima poravnanja.
3. Učesnici preduzimaju mere za obezbeđivanje dovoljno fondova u njihovim dotičnim računima poravnanja, za njihovo neposredno paušalno plaćanje.
4. Svaki učesnik određuje jednu kontakt osobu za CBK, u slučaju kada neposredno paušalno plaćanje postaje nemoguće zbog nedovoljnosti fondova u njihovim računima poravnanja.
5. Završetak rasporeda u MPS-u se vrši manuelno od CBK-a, do završetka zahteva za isplatu neto naloga.

Član 34

Centralna Banka Kosova kao učesnica u MPS

1. CBK vrši transakcije plaćanja kao u nastavku:
 - 1.1. transakcije plaćanja koje se odnose na pokrivanje za izdavanje hartija od vrednosti i dospeća u MPS;
 - 1.2. povlačenja i novčane depozite za akcije pokrenite od CBK kao i njihova plaćanja koje proizilaze od operativne delatnosti;
 - 1.3. plaćanje kamata u kazne se primenjuju u skladu sa odredbama izdatim od CBK;
 - 1.4. plaćanja iz MF/Trezora i drugih klijenata CBK;
 - 1.5. plaćanje CBK kao učesnice u sistemu MPS, koja proizilaze od njene operativne delatnosti.

Član 35

Vraćanje pogrešnih transakcija

1. Jedna banka korisnik je predmet jedne procedure za vraćanje primljene transakcije od jedne nalagodavne banke:
 - 1.1. ako banka korisnik nije u stanju da transferiše sredstva na račun klijenta zbog:
 - 1.1.1. netačnih uputstva ili kontradiktornih računa;
 - 1.1.2. zatvaranja računa za koje su namenjena ova sredstva.
2. Banka korisnik vraća transakcije plaćanja predviđenih u tačku 1.1 ovog člana kod nalagodavne banke, u toku narednog radnog dana.
3. U toku vraćanja pogrešne transakcije, banka korisnik treba da uključi sve elemente primljenog plaćanja, i da opisuje razlog vraćanja.

Član 36

Računi u međubankarskom platnom sistemu

1. Svaka banka učesnica ima jedan račun u MPS i tehničkim podračunima rezerve. Fondovi se mogu premestiti od računa za poravnanje kod računa rezerve, koji su oblici podračuna poravnanja. Bilans računa poravnanja bez držanih iznosa u rezervnim računima, je iznos sredstava na raspolaganju za opštu svrhu poravnanja.

2. Račun poravnanja treba da se koristi za operacije u MPS. Računi poravnanja ne mogu prelaziti na negativan bilans. Tekući račun držan u glavnu knjigu CBK-a će se ažurirati sa bilansom računa poravnanja u MPS na kraju dana za svakog učesnika.
3. Svako kretanje ili popravka u tekućem bankarskom računu u glavnu knjigu knjigovodstva u CBK, koje se dešava posle završetka dana i pre početka narednog dana u MPS, odražava se u računu poravnanja u MPS-a. U trenutku kada se MPS otvara za rad narednog dana, ove transakcije u sistemu MPS-se ne mogu registrovati sa datumom valute prethodnog dana.

Član 37

Podrška za kredit u toku dana

1. Kredit u toku dana se može obezbediti od CBK naspram zaloga u obliku hartija od vrednosti Vlade o kojima se može pregovarati, koji se drži u SRR.
2. SRR obaveštava MPS o vrednosti držanih obaveza za svakog učesnika. MPS drži ovu vrednost na račun zaloga za svakog učesnika. Ova vrednost je zatim na raspolaganju MPS-a da ih povlači automatski u toku dana, radi stvaranja jednog kredita u toku dana do obavezanog zaloga. Kredit u toku dana se koristi za povećanje vrednosti raspoloživim sredstvima na računu poravnanja učesnika.
3. U slučajevima primene kredita u toku dana, učesnici treba da obezbede dovoljno fondova od početnog preseka do završnog preseka.

Član 38

Minimalni kreditni bilans u toku dana

1. Na osnovu uredbe o Minimumu Rezervi Banke, CBK održuje jedan minimalan bilans na računu banaka učesnica. U sistemu MPS-a ovaj bilans se drži u podračunu obavezne rezerve i sredstva od ovog računa ne mogu se koristiti za svrhu poravnanja.

Član 39

Nepredviđeni događaji

1. Nepredviđeni događaji se klasifikuju kao u nastavku:
 - 1.1. prekidanje komunikacije pored učesnika;
 - 1.2. prekidanje komunikacije u VPN i SWIFTNet pri CBK-u;
 - 1.3. drugi nepredviđeni prekidi sistema MPS-a;

Član 40

Prekidanje komunikacije kod učesnika

1. Ako jedna učesnik nailazi na tehničke poteškoće koje ometaju obradu transakcija plaćanja ili praćenje preko kompjutera u MPS, on obaveštava CBK u roku od 30 minuta od trenutka utvrđivanja ovih poteškoća.
2. Učesnici izveštavaju odmah CBK za svaku promenu u okolnostima ili uslovima operisanja sa poteškoćama.

3. Po dobijanju obaveštenja od učesnika, CBK razmatra problem i upućuje učesnika o alterantivnoj mogućnosti u roku od dva sata od obaveštenja.

Član 41

Nepredviđeni događaji u komunikaciji

1. U slučaju dužeg prekida veze sa VPN i/ili SWIFTNet, CBK obaveštava učesnike e-mailom ili telefonom o prekidu sistema, učesnici ostaju povezani u njihovom kompjuteru na MPS, kako bi bilo moguće dobijanje obaveštenja ili potrebnih uputstva od CBK.
2. U slučajevima kada je nemoguće de sa uspostavi veza sa VPN i/ili SWIFT, učesnici pod uputstvom CBK, donose/šalju u CBK transakcije plaćanja radnog dana, kako bi se ručno registrovale u MPS.
3. U slučajevima kada se pojavljuju problemi za pristup u glavnom sistemu i centru za kontinuitet poslovanja u MPS-u, učesnici donose u CBK isplate radnog dana, da bi se iste registrovale manuelno u tačku pristupa pri MPS-u.

Član 42

Nepredviđeni događaji sa mrežom

1. U slučaju problema na vezama sa VPN, stavlja se u funkciji linija SWIFTNet.
2. U slučaju nefunkcionisanja svih linija, onda traženi izveštaji od učesnika treba da se podele sa alterantivnim sredstvima (štampani ili elektronski).

Član 43

Registrowanje nepredviđenih događaja

1. Svaki učesnik registruje odmah sve nepredviđene događaje i primećene probleme u sistemu i o istima izveštava CBK najkasnije u roku od dva radna dana.

Član 44

Prelazak u centru za kontinuitet poslovanja

1. CBK vrši najmanje jednom godišnje, testiranje procedura za prelazak u centar za kontinuitet poslovanja.
2. CBK obaveštava učesnike za prelazak operacija u centru za kontinuitete poslovanja i za svaku radnju koju oni treba da preduzmu, ne kasnije od tri radna dana pre datuma testiranja.

Član 45

Prekid međubankarskog platnog sistema

1. CBK može da delimično ili potpuno prekine funkcionisanje MPS-a, u okolnostima kada nastavak njegovog funkcionisanja bi imao negativan uticaj za stabilnost sistema, obaveštavajući odmah učesnike.

2. U toku perioda prekidanja funkcionisanja sistema, operacije se odvijaju prema utvrđenom načinu od strane CBK-a.
3. CBK ponovno uspostavlja funkcionisanje MPS-a što je pre moguće, obaveštavajući istovremeno sve učesnike.

Član 46

Upravljanje izmenama i kontrola nad njima

1. Izmene u sistemu MPS-a su kao u nastavku:
 - 1.1. funkcionalne i tehničke promene MPS-a;
 - 1.2. izmene u standardima SWIFT poruka;
 - 1.3. izmene u VPN.
2. CBK obaveštava i upućuje učesnike pre sprovođenja planiranih izmena MPS-a, kada ove izmene utiču kod učesnika.
3. Izmene ili potrebna poboljšanja u procedurama kao i dopunskoj dokumentaciji sistema MPS-a, komuniciraju se učesnicima.
4. Svaka izmena se testira u sistemu za testiranje, pre implementacije u glavnom sistemu MPS-a.
5. U slučaju izmena u operisanju MPS-a, prethodno se obaveštavaju svi učesnici, dajući potrebno vreme za pripremanje kao i za stvaranje potrebnih uslova za testiranje veza njihovih sistema sa MPS-om.
6. CBK, uglavnom ili na obrazložen zahtev učesnika, može da napravi izmene u sistemu MPS-a, u ciju njegovog normalnog funkcionisanja.
7. CBK posle razmatranja obrazloženog zahteva od učesnika, obaveštava iste o prihvatanju ili odbijanju zahteva, dajući za to odgovarajuće obrazloženje.

Član 47

Ovlašćena lica

1. Svaki učesnik dostavlja informaciju o ovlašćenim licima koji su odgovorni za komuniciranje sa CBK-om u vezi sa:
 - 1.1. Konfiguracijom korisnika;
 - 1.2. Promenom profila korisnika;
 - 1.3. Brisanjem korisnika iz sistema;
 - 1.4. Upravljanjem sa E-tokenom i slanjem kod krajnjeg korisnika;
 - 1.5. Izveštavanjem o operativnim i tehničkim pitanjima;
2. CBK treba da ažurira listu svih ovlašćenih lica učesnika, u jedan poseban dosije.
3. Isto lice jednog učesnika može da vrši više od jedne funkcije unutar MPS-a pod uslovom da uloge ne dođu u međusobni sukob.
4. Učesnici u MPS odmah obaveštavaju CBK za svaku promenu u listi ovlašćenih lica.

Član 48

Podrška za korisnike međubankarskog platnog sistema

1. CBK ima jedan centar za podršku korisnika MPS-a, gde se učesnici mogu uputiti o pojavljenim problemima u toku radnog dana MPS-a.
2. CBK dostavlja e-mailom učesnicima informaciju za lica za kontakt.
3. Za svaki zahtev za bezbednosni uređaj (e-token), učesnik podnosi pismeni zahtev u CBK.
4. CBK, svake godine obnavlja bezbednosni uređaj (e-token) korisnika sistema učesnika.
5. U slučaju nemogućnosti stvaranja i brisanja jednog korisnika, učesnik podnosi pismeni zahtev u CBK koji stvara/briše ovog korisnika u/iz sistema.
6. U slučaju nemogućnosti modifikacije i promene lozinke jednog korisnika, učesnik podnosi jedna zahtev preko e-maila u CBK, koja vrši ove aktivnosti.
7. U slučaju brisanja jednog korisnika, učesnik treba da donese u CBK bezbednosni uređaj (e-token) za poništenje.

Član 49

Odgovornost za vanredne događaje

1. Učesnici u sistemu ne snose odgovornost o štetama koje proističu od neispunjavanja obaveza utvrđenih u ovoj uredbi, koje dolaze kao posledica vanredne situacije, rata demonstracija, prirodnih nepogoda i za svaku drugu okolnost van njihove kontrole kao posledica bilo neke druge više sile.
2. Učesnik koji nije u stanju da ispuni svoje obaveze iz razloga utvrđenih u tačku 1 ovog člana, treba:
 - 2.1. da obavesti CBK pismeno o razlogu i stepenu koji je ometao njega u ispunjavanju obaveza;
 - 2.2. da izvrši sve opravdane napore da počne sa ispunjavanjem obaveza što je pre moguće i istovremeno, da nastoji da smanji negativne efekte utvrđenih razloga u tačku 1 ovog člana.

Član 50

Poverljivost

1. Učesnici sistema treba da:
 - 1.1. Sprovode pravila i norme poverljivosti informacija o svim transakcijama plaćanja od međubankarskog platnog sistema;
 - 1.2. Učesnici MPS-a mogu da razmenjuju informacije sa svakim drugim učesnikom, u vezi sa svakim aspektom funkcionisanja ili upravljanja ovog sistema;
 - 1.3. Svako od učesnika obučavaju dotično osoblje koje ima pravo korišćenje informacije o transakciji uplata primljenih u sistemu MPS-a za čuvanje poverljivosti o ovim informacijama, u skladu sa pravilima poverljivosti i odredbama ove uredbe;
 - 1.4. CBK i učesnici, vrše isti novo obazrivosti za zaštitu informacije koja se smatra kao poverljiva od jedne druge stranke;
 - 1.5. Odredbe ovog člana se sprovode od strane učesnika i CBK-a i nakon zatvaranja računa poravnanja učesnika.

Član 51

Uputstva za funkcionisanje međubankarskog platnog sistema

1. U sklopu okvira utvrđenog u ovoj uredbi, Izvršni Odbor Centralne Banke Kosova će doneti uputstva za funkcionisanje međubankarskog platnog sistema.

Član 52

Sprovođenje, korektivne mere i kazne

1. Svako kršenje odredbi ove Uredbe će biti predmet kaznenih mera, kako je utvrđeno u Zakonu za CBK i Zakonu o Sistemu Plaćanja.

Član 53

Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu 1. jula 2016.

Predsednik Odbora Centralne Banke Republike Kosova

Prof. Dr. Bedri Peci